

Arkady Moshes, Ohjelmajohtaja

VENÄJÄN VAALIEN HINTA

PUTININ HELPOSTI SAAVUTTAMALLA VOITOLLA ON KOVA HINTA

Äänestäjät antavat Vladimir Putinille valtuuden jatkaa suurvaltapolitiikkaa. Se ei tiedä hyvää Venäjän ja lännen suhteille.

Venäjän presidentinvaalien lopputulokset on itsestään selvä. Vladimir Putin jatkaa presidenttinä vielä seuraavankin kauden. Prosessin yksityiskohdat ja eroavaisuudet aiempiin vaaleihin ovat kuitenkin seuraamisen arvoisia, sillä ne paljastavat Venäjän poliittisen kehityksen sisäisen logiikan.

Merkille pantavaa on Kremlin halu tehdä kampanjasta riskitön, tylsä ja kuiva. Kreml haluaa välttää mahdollisimman pitkään kaikkea, mikä vähänkään muistuttaa kilpailua. Aleksei Navalnyi, radikaalin opposition ykkösehdokas ja järjestelmän muutoksen puolesta puhuja, joka on näkyvästi vahvistunut viime vuosina poliittista asemaansa koko maassa, on odotetusti suljettu vaaleista pois.

Vaikka Navalnyin ehdokkuus olisi sallittu, hänellä ei olisi paljonkaan mahdollisuuksia nousta Putinin todelliseksi haastajaksi. Navalnyin liberaaleja ja

vasemmistolaisia iskulauseita yhdistävä vaaliohjelma näyttää monien mielestä ristiriitaiselta ja epäuskottavalta. Tietyntyyppisenä persoonana hän olisi kuitenkin saattanut mobilisoida oppositiohenkisiä äänestäjiä. Käytännössä se olisi voinut sysätä liikkeelle vaalitarkkailun, ainakin suurimmissa kaupungeissa, mikä olisi aidosti hankaloittanut mahdollisia sääntöjenvastaisuuksia. ”Valvetuneisiin kansalaisiin” kohdistuva paine olisi voinut herättää henkiin muistot talven 2011–2012 massiivisista protesteista. Toisaalta opposition mobilisoinnin salliminen olisi voinut luoda tilanteen, jossa voittaja, Putin, ei olisikaan saanut suurkaupunkien enemmistöä taakseen, mikä olisi ollut kiusallista.

Nyt Kreml voi pelata varman päälle. Navalnyin kannattajilleen osoittama vetoisuus vaalien boikotoimiseksi voi sinällään toimia, mutta sillä ei ole todellista

vaikutusta. Putinin ei tarvitse selittää, miksi 85 prosentin suosiota nauttivana hän saa todellisuudessa puolelleen 30 tai 40 prosenttia kaikista äänioikeutetuista kansalaisista. Vain sillä on merkitystä, että hän kerää 70 prosenttia tai enemmän annetuista äänistä.

Putin ei yksinkertaisesti voi saada vähempää. Niin kommunistipuolueen uusi kasvo Pavel Grudinin, oikeistopopulismin veteraani Vladimir Žirinovski kuin toimittaja-esiintyjä Ksenija Sobtšak – jos hän lopulta on mukana – eivät voi merkittävästi lisätä äänisaalistaan jäljellä olevien kahden kuukauden aikana.

Siitä huolimatta vuoden 2018 vaalit eivät ole vain näytös. Ne ovat kansanäänestyksen tapainen vahvistus, aiemmin tehdyn valinnan hyväksyminen.

Todennäköisesti, joskin paradoksaalisesti, tämä johtopäätös ei päde yhtä paljon eliitteihin

yleisellä tasolla. Eliitin mielipide ei ole niin tärkeä. Ensinnäkin, toisin kuin esimerkiksi Ukrainassa, Venäjällä suuryritykset ovat ajat sitten menettäneet itsenäisen roolin politiikassa. Toiseksi liike-elämän ja hallinnon uudellinen suhde on jo määritelty. Aiemmin eliitti noudatti periaatetta, jonka mukaan ”lojaalisuus oli vastine vauraudelle”. Mutta kun vuonna 2017 Venäjän talousministeri Aleksei Uljukajev passitettiin kahdeksaksi vuodeksi vankilaan ja 20 kuvernööriä sai lähtöpassin, osa heistä syytteiden kanssa, periaate muokkaantui muotoon: ”lojaalisuuden vastineena on henkilökohtainen vapaus toistaiseksi”. Tietysti jotkut yrittävät pysyä pelin ulkopuolella tai muuttaa maasta, mutta suurin on ollut keskeisesti osallisena systeemissä jo pitkään ja ilmeisesti pitää parempana olla mukana, mitä sitten tapahtuukaan. Jopa lännen heihin kohdistamista henkilökohtaisista sanktioista huolimatta eliitillä on enemmän hävittävää, jos he pyrkivät loikkaamaan.

Loput väestöstä, joka ei ole ollut osa etuoikeutettua luokkaa tai jolla ei ole paljon hävittävää, pitää voittajan saada taakseen. ”Yhteiskuntasopimus” on uudistettava vetoamisen, ei pakottamisen kautta.

”Vakauden” retoriikka ei tepsii siitä yksinkertaisesta syystä, että sitä ei ole – ainakin mitä tulee kotitalouksiin. Venäläisten reaali-ansiot ovat pudonneet neljä vuotta peräkkäin, ja ne ovat nyt alempana kuin Putinin nykykauden alkaessa. 20 miljoonaa köyhyysrajan alapuolella elävää ihmistä tuskin kiittää tämänkaltaisesta ”vakaudesta”.

Putinin lupaus muutoksesta 18 vallsaolovuoden jälkeen ei ole uskottava. Teknologinen kehitys ja digitalisaatio ovat epäilemättä käynnissä, mutta niillä on kovin vähän tekemistä aiempaa tehokkaamman, vähemmän korruptoituneen ja kansalaismyönteisemmän hallinnon kanssa.

Yleiset odotukset ja näkyvät politiikan tulokset kohtaavat vain ulkopoliittikan saralla. Maineikkaan Levada-keskuksen marraskuussa 2017 tekemän mielipidetiedustelun mukaan 82 prosenttia vastaajista uskoo, että Venäjän pitäisi säilyttää suurvaltaroolinsa tulevaisuudessa. Vain 13 prosenttia oli eri mieltä tästä. 72 prosenttia ajattelee nykyisen Venäjän olevan suurvalta. Lukema on korkein Putinin aikakaudella: vuonna 1999 vain 31 prosenttia ja vuonna 2011 hieman enemmän, 47 prosenttia vastaajista piti Venäjää suurvaltana. Krimin liittämistä Venäjään, Naton edelleen laajentumisen estämistä

entisen Neuvostoliiton alueella, lännen sanktioiden sietämistä, sotilaallista ja poliittista menestystä Syyriassa ja asevoimien uudelleen tehtävän juurruttamista voidaan pitää todisteina globaalista statuksesta, jonka Venäjä on onnistunut palauttamaan. Vaalipäivä, 18. maaliskuuta, neljäs Krimin ”jälleenyhdistämisen” vuosipäivä tarjoaa jo itsessään voimakkaan symbolin ja muistutuksen.

Ongelmana on, että kansan mandaatti jatkaa suurvaltapolitiikkaa rajoittaa merkittävästi Venäjän ulkopoliittisia valintoja vaalien jälkeen. Tämä tarkoittaa Venäjän ja lännen vastakkainasettelun jatkumista ja puolustusmenojen pysymistä korkealla. Myös konfliktit Ukrainassa, Syyriassa ja mahdollisesti muualla vievät Venäjän resursseja. Ulkomaisia sijoituksia tai modernia teknologiaa ei ole näköpiirissä.

Vaalivoitto on Putinille helppo, mutta se ei tule ilmaiseksi eikä ole riskitön Venäjälle itselleen tai muulle maailmalle. /